

ТЕТЯНА КУЧАЙ

orcid.org/0000-0003-3518-2767
tetyanna@ukr.net

доктор педагогічних наук, професор кафедри психології і педагогіки, Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II

МАРІЯ ЗАПОТІЧНА

orcid.org/0000-0002-1504-9136
nataliya.v.mukan@lpnu.ua

доктор філософії (пед. науки), викладач кафедри іноземних мов, Національний університет «Львівська політехніка»

НАТАЛІЯ МУКАН

orcid.org/0000-0003-4396-3408
nataliya.v.mukan@lpnu.ua

доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка»

ТЕТЯНА ЗОРОЧКІНА

orcid.org/0000-0002-6321-0852
zvezdochcina@gmail.com

доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри початкової освіти, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

ОЛЕКСАНДР КУЧАЙ

orcid.org/0000-0002-9468-0486
kuchay@ukr.net

доктор педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки Національний університет біоресурсів і природокористування України

ПРОЄКТНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ПОКАЗНИК ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

У статті розглядається проєктна компетентність як показник особистісного розвитку у сучасному освітньому середовищі. Висвітлюються питання проєктної діяльності студентів у ЗВО, що має прикладний характер і спрямована на вирішення проблем (завдань), сформульованих викладачем у межах навчальної дисципліни. Організація проєктної діяльності студентів передбачає теоретико-практичну підготовку їх до професійної проєктної діяльності вчителя. Формування проєктної компетентності – один з найважливіших орієнтирів у системі підготовки фахівців.

Ключові слова: проєктна компетентність, освіта, викладач, студент, університет.

TETIANA KUCHAI

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of the Department of Psychology and Pedagogy, Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian Institute Kossuth square, 6, Beregszász

MARIA ZAPOTICHNA

Doctor of Philosophy (Pedagogical Sciences), Lecturer of the Department of Foreign Languages, Lviv Polytechnic National University 12 Bandery St., Lviv

NATALIA MUKAN

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of Pedagogy and Innovative Education Lviv Polytechnic National University Bandery St. 12, Lviv

TETIANA ZOROCHKINA

Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor of Bohdan Khmelnytsky National University at Cherkasy Shevchenko Blvd. 81, Cherkasy

OLEXANDER KUCHAI

Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor of Pedagogy National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine Henerala Rodimtseva Str. 19, Kyiv

PROJECT COMPETENCE AS AN INDICATOR OF PERSONAL DEVELOPMENT IN THE MODERN EDUCATIONAL ENVIRONMENT

The article considers project competence as an indicator of personal development in the modern educational environment. The issues of project activity of students, which has an applied nature and is aimed at solving problems (tasks) formulated by the teacher within the discipline. The organization of project activity of students provides theoretical and practical preparation for the professional project activity of the teacher. Formation of project competence is one of the most important guidelines in the system of training.

Modern transformation processes in higher education require a rethinking of views on the problem of readiness of teachers to carry out project activities. The level of their project competence of teachers depends on the conscious attitude to finding solutions and decision-making in non-standard situations, the ability to generalize the practical experience of educational activities of higher education institutions. Awareness of urgent educational problems and finding options for their elimination by means of project activities directs the process of developing educational projects and programs taking into account the experience of international organizations and prospects for their implementation in domestic higher education institutions. That is why higher education institutions should promote

the formation of project competence of teachers, creating opportunities for their effective involvement in project activities to obtain grants for international cooperation projects to develop the capacity of higher education and exchange best practices.

Keywords: *project competence, education, teacher, student, university.*

Проектна компетентність у контексті освітньої парадигми є складним особистісним утворенням. З одного боку, це пов'язане з проблемою власне розумінням понять компетентності, проектування в науковому знанні, з іншого – з проблемою визначення психологічних умов розвитку проектної компетентності як суб'єктної характеристики майбутнього фахівця. У зв'язку з цим на особливу увагу заслуговує розгляд і визначення змістових аспектів проектної компетентності як засобу, що дозволяє досягти позитивних результатів у процесі творення якісно нового рівня освіти.

Проектна компетентність нерозривно пов'язана з проектною діяльністю, володінням проектними вміннями, обґрунтованим вибором й оптимізацією проектних рішень у разі їх багатоваріантності, здатністю використовувати набуті знання та вміння в педагогічній діяльності. Під проектною компетентністю розуміють сукупність здатностей та настанов, що забезпечують можливість творчого вирішення особистістю життєвих проблем [4].

Метою статті є розглянути проектну компетентність як показник особистісного розвитку в сучасному освітньому середовищі.

Проектне навчання стимулює і посилює позитивну мотивацію до навчання, тому що воно: особистісно-орієнтоване; активізує безліч дидактичних підходів – навчання у процесі діяльності, незалежні заняття, сумісне навчання, мозковий штурм, рольові ігри, евристичне та проблемне навчання, дискусія, командне навчання; самомотивувальне, що означає зростання інтересу та залучення до роботи під час її виконання; підтримує педагогічні цілі в когнітивній, афективній та психомоторній галузях на всіх рівнях – знання, розуміння, застосування, аналіз, синтез; дозволяє вчитись на власному досвіді та досвіді інших безпосередньо в конкретній справі; приносить задоволення студентам, які бачать продукт своєї власної праці.

Проектна діяльність студентів у ЗВО має прикладний характер і спрямована на вирішення проблем (завдань), сформульованих викладачем у межах навчальної дисципліни. Водночас у процесі здійснення проектної діяльності увага студентів має бути спрямована на формування здатності до розробки і реалізації проектів у майбутній професійній діяльності – однієї з необхідних компетенцій. Безумовною перевагою проектної діяльності, яка реалізується студентами в ЗВО, є можливість вирішення ряду освітніх завдань: розвиток навичок аналізу проблем, постановки цілей, розробки та вибору альтернатив у вирішенні проблем, оцінки наслідків ухвалених рішень, роботи в команді. Проектна діяльність дозволяє ефективно вирішувати завдання розвитку творчих можливостей студентів, умінь самостійно конструювати свої знання та застосовувати їх для вирішення пізнавальних і практичних завдань з орієнтування в інформаційному просторі. За самою своєю суттю проектна діяльність передбачає необхідність диференціації навчання, орієнтації на особистість студента, його потреби і можливості, ґрунтується на принципах співпраці і залучення студентів в активні види діяльності. Відповідно, під час освітнього процесу робиться акцент не на пріоритети навчального матеріалу, а на розвиток особистості студентів, виходячи з їхніх інтересів, умінь, можливостей [2].

Проектна діяльність становить сукупність дій щодо складання й розроблення проекту, планування певної роботи й послідовного її виконання. І. Єрмаков стверджує, що проектна діяльність – це конструктивна й продуктивна діяльність особистості, спрямована на розв'язання життєво значущої проблеми, досягнення кінцевого результату в процесі цілевизначення, планування і здійснення проекту. Проектна діяльність належить до унікальних способів людської практики, зв'язаної з передбаченням майбутнього, створенням його ідеального образу, здійсненням та оцінкою результатів реалізації задумів.

Організація проектної діяльності студентів передбачає теоретико-практичну підготовку їх до професійної проектної діяльності вчителя, зокрема засвоєння знань і умінь щодо ефективного розроблення й реалізації проектів у сфері навчання. Проектна діяльність студента (учителя) починається з педагогічного проектування – креативної, інноваційної діяльності, спрямованої на створення нового продукту, – передбачає реалізацію відповідного продукту за допомогою дієвих технологій і завершується підсумковою рефлексією, яка, поза іншим, потребує від студента (учителя) вияву особистісного ставлення до результату діяльності. Залежно від масштабу й рівня взаємозалежності продукти проектної діяльності поділяють на проекти, мультипроекти, портфелі проектів тощо. Під проектом найчастіше розуміють, з одного боку, модель певної системи, а з іншого, – процес цілеспрямованого створення чи реконструювання певної системи, цикл продуктивної діяльності, спрямованої на досягнення конкретного результату. Педагогічний проект – це продукт творчої інноваційної педагогічної діяльності, що становить задум розв'язання проблеми в майбутній навчально-виховній роботі, спрямований на гармонійний розвиток інтелектуально-духовної сфери зростаючої особистості.

Проектна педагогічна діяльність у системі професійної підготовки майбутнього вчителя дає змогу формувати й розвивати проектну компетентність. Важливість цієї компетентності в особистісно-професійному зростанні майбутнього вчителя зумовлена актуальністю проектно-технологічного типу організаційної культури педагогічної діяльності.

Необхідною умовою успішної організації проектною діяльності студентів є належний рівень підготовки викладача, який має вміння проектувати навчальне заняття з використанням інформаційно-комунікаційних та інших технологій. У процесі формування проектною компетентності майбутнього вчителя завдання викладача зробити проектну діяльність студента (під час самонавчання, виконання наукового дослідження чи на заняттях у виші, чи в процесі активної педагогічної практики в школі) позитивно мотивованою на всіх етапах. Важливу роль у цьому відіграють методи навчання, а саме: діалогівання, аналіз конкретної навчально-виховної ситуації, педагогічне моделювання, метод проектів, – мозковий штурм, рольова гра, дослідницькі методи, комплексний метод роботи з комп'ютером у гіперсередовищі та ін. Методи навчання, виражені в індивідуальній формі, стимулюють самостійну професійно-методичну творчість студентів. Методи, виражені в парній, груповій формах навчання студентської молоді, забезпечують інтерактивний характер навчальною професійно-педагогічною діяльності [3].

Щодо проектною компетентності, то хочемо наголосити на тому, що проектна компетентність нерозривно пов'язана з проектною культурою, проектною діяльністю і процесом проектування, проявляється в усвідомленні сенсу і значимості проектною діяльності, володінні спеціальними знаннями, вміннями і навичками, обґрунтованому виборі та оптимізації проектних рішень у разі їх багатоваріантності, наявності здатності застосовувати ці знання й уміння в конкретній професійній сфері.

Формування проектною компетентності – один з найважливіших орієнтирів у системі підготовки фахівців. Проектна компетентність – це інтегративна особистісна характеристика суб'єкта діяльності, що виражається у здатності і готовності людини до самостійної теоретичної та практичної діяльності по розробці і реалізації проектів у різних сферах соціальною практики на основі особистісно-осмислених принципів природо – і культуровідповідності [5].

Від рівня проектною компетентності викладачів залежить свідоме ставлення до пошуку шляхів вирішення та прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, здатність до узагальнення практичного досвіду освітньої діяльності закладів вищою освіти. Усвідомлення нагальних освітніх проблем та пошук варіантів їх усунення засобами проектною діяльності спрямовує процес розробки освітніх проектів і програм з урахуванням досвіду міжнародних організацій та перспектив їх реалізації в умовах вітчизняних закладів вищою освіти. Саме тому заклади вищою освіти мають сприяти формуванню проектною компетентності викладачів, створюючи можливості їх ефективного залучення до проектною діяльності щодо отримання грантів для проектів міжнародної співпраці задля розвитку потенціалу вищою освіти та обміну кращими практиками.

Сучасні трансформаційні процеси у вищій освіті потребують переосмислення поглядів на проблему готовності викладачів до здійснення проектною діяльності. Від рівня проектною компетентності викладачів залежить свідоме ставлення до пошуку шляхів вирішення та прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, здатність до узагальнення практичного досвіду освітньої діяльності закладів вищою освіти. Усвідомлення нагальних освітніх проблем та пошук варіантів їх усунення засобами проектною діяльності спрямовує процес розробки освітніх проектів і програм з урахуванням досвіду міжнародних організацій та перспектив їх реалізації в умовах вітчизняних закладів вищою освіти. Саме тому заклади вищою освіти мають сприяти формуванню проектною компетентності викладачів, створюючи можливості їх ефективного залучення до проектною діяльності щодо отримання грантів для проектів міжнародної співпраці задля розвитку потенціалу вищою освіти та обміну кращими практиками [1].

Література

1. Андрійчук Н. М. Проектна компетентність викладача як забезпечення якості освітньої діяльності. *Європейська проектна культура в Україні: стан, проблеми, перспективи*: Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (Запоріжжя, 29-30 травня 2020 р.) / за ред. О. Гури, В. Меньяло. 2020. С. 26-27.
2. Бондар Г.О. Роль проектною діяльності у формуванні іншомовної професійної компетентності студентів немовного ЗВО. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи*. Умань, 2021. С.118-125.
3. Кучерук О. А. Формування проектною компетентності майбутнього вчителя-словесника в процесі лінгвометодичної підготовки. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 16 : Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики*. 2013. Вип. 21. С. 161-166.
4. Нагорна Н. О. Змістова характеристика поняття "проектно-технологічна компетентність" майбутніх вчителів технологій. *Наукові записки [Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]*. Сер. : Педагогічні науки. 2019. Вип. 177(2). С. 20-24.
5. Петровська К. В. Формування проектною компетентності майбутніх соціальних працівників. URL: chrome-

extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/viewer.html?pdfurl=https%3A%2F%2Fdspace.bdpu.org%2Fbitstream%2F123456789%2F744%2F1%2FFormuvannya%2520proektnoyi%2520kompetentnosti%2520maybutnikh%2520sotsial%25CA%25B9nykh%2520opratsivnykiv.pdf&cflen=226104

References

1. Andriychuk N. M. Proektna kompetentnist' vykladacha yak zabezpechennya yakosti osvith'oyi diyal'nosti [Project competence of the teacher as ensuring the quality of educational activities]. *Yevropeys'ka proyektna kul'tura v Ukraini: stan, problemy, perspektyvy*: Zbirnyk materialiv Mizhnarodnoyi naukovy-praktychnoyi konferentsiyi (Zaporizhzhya, 29-30 travnya 2020 r.) / za red. O. Hury, V. Menyaylo. 2020. pp. 26-27.
2. Bondar H.O. Rol' proektnoyi diyal'nosti u formuvanni inshomovnoyi profesiynoyi kompetentnosti studentiv nemovnoho ZVO [The role of project activities in the formation of foreign language professional competence of non-language freelance students]. *Psykhologo-pedahohichni problemy suchasnoyi shkoly*. Uman', 2021. S.118-125.
3. Kucheruk O. A. Formuvannya proektnoyi kompetentnosti maybutn'oho vchytelya-slovesnyka v protsesi linhvometodychnoyi pidhotovky [Formation of project competence of the future teacher-linguist in the process of linguistic and methodological training]. *Naukovyy chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Seriya 16 : Tvorchya osobystist' uchytelya: problemy teorii i praktyky*. 2013. Vyp. 21. S. 161-166.
4. Nahorna N. O. Zmistova kharakterystyka ponyattya "proektno-tekhnologichna kompetentnist'" maybutnikh vchyteliv tekhnolohiy [Semantic characteristics of the concept of "design and technological competence" of future technology teachers]. *Naukovi zapysky [Tsentral'noukrayins'koho derzhavnogo pedahohichnoho univertsytetu imeni Volodymyra Vynnychenka]*. Ser. : Pedahohichni nauky. 2019. Vyp. 177(2). S. 20-24.
5. Petrovs'ka K. V. Formuvannya proektnoyi kompetentnosti maybutnikh sotsial'nykh pratsivnykiv [Formation of project competence of future social workers]. URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/viewer.html?pdfurl=https%3A%2F%2Fdspace.bdpu.org%2Fbitstream%2F123456789%2F744%2F1%2FFormuvannya%2520proektnoyi%2520kompetentnosti%2520maybutnikh%2520sotsial%25CA%25B9nykh%2520opratsivnykiv.pdf&cflen=226104

УДК 378.002.4:658.002.5

ЛАРИСА ЛІХІЦЬКА

orcid.org/0000-0002-0883-7628

larisasporish@gmail.com

доцент кафедри мистецьких дисциплін
дошкільної та початкової освіти
Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського
вул. Острозького, 32, м. Вінниця

ЛЕСЯ СТАРОВОЙТ

orcid.org/0000-0002-5888-1651

starovojt.vin@gmail.com

доцент, завідувач кафедри мистецьких дисциплін
дошкільної та початкової освіти
Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського
вул. Острозького, 32, м. Вінниця

КОУЧИНГ-ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ВІДПОВІДЬ НА СУЧАСНІ ВИМОГИ РОЗВИТКУ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ

У статті розглянуто проблему використання коучингових технік як педагогічних технологій, що відкривають нові перспективи в сучасній вищій освіті, оскільки в їх основі лежить постановка й максимально швидке досягнення запланованих завдань шляхом мобілізації внутрішнього потенціалу коуча і того, хто навчається, освоєння передових стратегій отримання результату. Сучасна освіта детермінована характером протікання інноваційних процесів у закладах вищої освіти, а також визначається особливостями нововведень, інноваційним потенціалом освітнього середовища. Феномен «коучинг» розглянуто як інноваційну освітню практику і технологію в процесі формування дослідницької компетентності у майбутніх докторів філософії. Здійснено аналіз потенціалу використання такої технології в системі педагогічної освіти – для поліпшення результатів навчально-пізнавальної та дослідницької діяльності майбутніх докторів філософії і поновлення підходів до організації навчально-методичного супроводу майбутніх фахівців в умовах аспірантури. Зроблено ґрунтовний аналіз наукової літератури щодо визначення сутності поняття та феномену «коучинг», яке вчені розглядають як мистецтво, стиль управління, засіб підтримки розвитку особистості, освітню технологію, технологію науково-методичного супроводу. Представлено власне розуміння цієї дефініції з позиції розвитку дослідницької компетентності в майбутніх докторів філософії. Запропоновано основні принципи, на яких ґрунтується технологія коучингу. Обґрунтовано раціональність використання зазначеної технології в процесі підготовки майбутніх докторів філософії в умовах аспірантури. Проаналізовано основні технології коучингу, які використовуються в процесі формування дослідницької компетентності в майбутніх докторів філософії. Визначено освітній потенціал коучингу як перспективної освітньої технології в процесі підготовки здобувачів вищої освіти. Доведено, що завдяки технології коучингу здійснюється процес самостійного покрокового осмислення проблемних навчально-пізнавальних, навчально-професійних і професійно-особистісних ситуацій. Новітня технологія сприяє формуванню дослідницьких умінь,